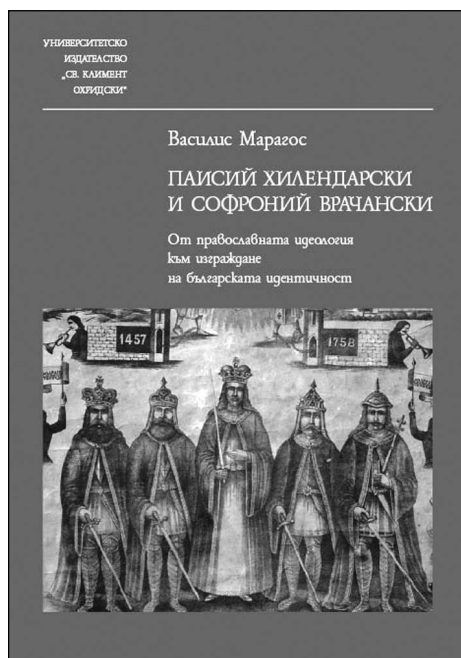

ПАИСИЙ ХИЛЕНДАРСКИ И СОФРОНИЙ ВРАЧАНСКИ. ОТ ПРАВОСЛАВНАТА ИДЕОЛОГИЯ КЪМ ИЗГРАЖДАНЕ НА БЪЛГАРСКАТА ИДЕНТИЧНОСТ

НЯКОЛКО ДУМИ ЗА КНИГАТА, КОЯТО ПРЕВЕДОХ

Проф. Кирил Топалов

Признавам, че започнах да чета книгата на Василис Марагос с известен страх и недоверие. За специалистите е ясно защо, но все пак ще опитам да обясня. Сложните балкански политически отношения през последните два века, както и идеологическото блоково противостояне през периода на т.нар. студена война довеждаха в редица случаи до непродуктивно идеологизиране и на научната дейност, в резултат на което навред из Балканите се произвеждаха „изследвания“ (в една държава на западната ни граница това се прави много активно и досега), четенето на които днес, в епохата на споделянето на общоевропейските ценности, е, най-мекото казано, конфузно. Слава богу, в общуването между българската и гръцката наука има и много ранни продуктивни примери – като творческото сътрудничество при общото изследване от софийския професор Иван Д. Шишманов и атинския му колега Николаос Политис на фолклорния мотив за мъртвия брат още в края на така трудния в отношенията между балканските държави XIX в. Сякаш великата сянка на тези двама крупни създатели на българската и гръцката фолклористика по някакъв начин винаги е предпазвала сериозните гръцки и български учени от прекалени политически увлечения. И все пак, като познаваме гръцката чувствителност към някои балкански теми от епохата на XVIII–XIX в., свързани с

ническото при общото изследване от софийския професор Иван Д. Шишманов и атинския му колега Николаос Политис на фолклорния мотив за мъртвия брат още в края на така трудния в отношенията между балканските държави XIX в. Сякаш великата сянка на тези двама крупни създатели на българската и гръцката фолклористика по някакъв начин винаги е предпазвала сериозните гръцки и български учени от прекалени политически увлечения. И все пак, като познаваме гръцката чувствителност към някои балкански теми от епохата на XVIII–XIX в., свързани с

духовното еманципиране на българите и някои други балкански народи от гръцкия език и гръцката образованост в църквата, училището и въобще в социалния живот, срещата ни с книга, която си поставя задача да изследва именно тези процеси, не може да не пробуди едно, може би трябва да го нарека напрегнато любопитство.

Сега в ръцете ни е едно обективно, задълбочено научно изследване, достойно и за нашето любопитство, и за нашата компетенция. Естествено, както във всяко сериозно научно изследване, ще има и съгласия, и несъгласия с някои тези на автора. Но науката затова е наука, за да провокира и спорове. Наред с приносите специалистът ще прочете и много неща, които отдавна знае. Но и той, и неспециалистът ще прочетат и неща, които ще провокират евристичното им мислене. Моя скромност, като специалист в тази област, ще каже само, че независимо от редица изкушения да поспори и той с автора по едни или други въпроси, все пак по-обективно гръцко изследване на тази епоха не е чел. Мисля, че това вече говори много за качествата на текста, с чието превеждане се заех веднага, след като го прочетох. Защото книгата на Марагос е наистина нов етап в знанието на гръцката наука за българския XVIII–XIX в. Наред с това – и осезаем принос в процеса на възможно най-продуктивното балканско културно-историческо осмисляне на европейските духовни ценности.